

عنوان مقاله:

زهکشی و احیاء اراضی کشاورزی

محل انتشار:

هفتمین سمینار کمیته ملی آبیاری و زهکشی (سال: 1373)

تعداد صفحات اصل مقاله: 24

نویسنده:

محمد بای بوردی

خلاصه مقاله:

واژه هایی مانند احیاء ، اصلاح و بهسازی که در ارتباط با خاک و زمین بکار می روند در کشورهای مختلف معانی و مفاهیم گوناگون دارد ولی در کشور ایران مراد از بهسازی خاک، زدودن ، آبشویی و زهکشی انواع املاح محلول از خاک است که یا در اثر آبیاری با آبهایی با کیفیت نامناسب در دل خاک انباشته شده اند و یا در زمینهای آیش و بایرخیز سطح ایستابی شور موجبات شوری خاک را فراهم ساخته و یا هر دو عامل توامان عمل کرده اند. پیدایش و زوال تمدنهای ایران و بین النهرین در خوزستان و فارس با آبیاری بیرویه آغاز و با انباشتن املاح و نبود شبکه زهکشی به پایان آمده است. چنین روند و الگویی در تمدنهای هندوستان و چین و مایها و آرتکهای آمریکای لاتین نیز عینا مشاهده می شود. در کشور ایران، میزان بارندگی بین 25 میلیمتر تا 2000 میلیمتر در سال نوسان کرده و تبخیر و تعرق مطلق نیز از حداقل 1000 میلیمتر تا بیش از 4000 میلیمتر در نوسان است. محققا در درون کویرهای ایران که فاقد ایستگاه هواشناسی هستند. نقاطی وجود دارند که تبخیر و تعرق به 6000 تا 8000 میلیمتر در سال نیز بالغ می شود. متاسفانه توزیع زمانی و مکانی بارندگی نیز به ترتیبی است که حتی در نقاطی مانند آستارا که بارندگی سالانه 2000 میلیمتر و بیشترین در ایران است . در فصول تابستان تبخیر بر بارندگی پیشی گرفته و آبیاری را برای برداشت یک عملکرد مطلوب از کشت های مختلف الزام آور می سازد. مساحت زمینهای نمکرده ایران به درستی مشخص نیست. کودا (1980) Kovda) مساحت آن را در حدود 27 میلیون هکتار برآورد کرده است. موسسه تحقیقات خاک و آب که وارث موسسه خاکشناسی سابق است از ارزیابی هفت میلیون هکتار زمینهای کشاورزی مورد استفاده به منظور تعیین قابلیت آبیاری آنها، 1/5 میلیون هکتار را اراضی شور، قلیائی و ماندابی رده بندی کرده است. از طرفی در یک میلیون هکتار از اراضی زیر دست سدهای ساخته شده که به شبکه های مدرن آبیاری و زهکشی تجهیز شده اند، درصد اراضی شور و قلیا و ماندابی پس از آغاز بهره برداری رو با افزایش گذارده و در بقیه اراضی دیم نیز عوارض شوری در عملکردها منعکس است. بنابراین اگر رقم 27 میلیون هکتار کودا (1980) Kovda) را برای کل ایران بپذیریم، مساحت زمینهای کشاورزی آلوده به نمک فقط در محدوده 18 میلیون هکتار زمینهای کشت آبی، دیم و آیش سالانه به حدود هفت میلیون هکتار بالغ می شود که با افزایش کشتهای آبی در حال افزایش می باشد. شوری یا غلظت نمک در خاکهای ایران متفاوت بوده و از یک گرم در لیتر محلول خاک تا صد گرم گزارش شده است. در کویرهای مرکزی، سبزوار، لوت و ... سطحی بودن سفره آب زیر زمینی شور و شدت تبخیر سبب شده است که نمک بصورت جامد در سطح خاک ته نشین شود که در این صورت غلظت آن بیش از دویست گرم در هر لیتر محلول خاک خواهد بود. در استانهای جنوبی کشور مثلا در نقاطی از خوزستان، غلظت املاح در آب زیر زمینی به صد گرم در لیتر بالغ می شود که در حقیقت بیش از سه برابر شوری آب خلیج فارس می باشد. در مواردی که سفره آب زیر زمینی در اعماق نیم یا یک متری قرار دارد، تبخیر می تواند تا دو هزار م ...

کلمات کلیدی:

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/9990>

